

Zasadniczym celem projektu jest dokonanie krytycznej edycji, wraz z angielskim przekładem, średniowiecznego arabskojęzycznego domowego poradnika medycznego zatytułowanego *Ghunyat al-labīb haythu lā yūjad at-ṭabīb*, czyli „Bogactwo informacji dla inteligentnego człowieka o tym, co się stosuje, gdy nie ma lekarza.” Oprócz edycji i przekładu częścią opracowania będą przy tym: wprowadzenie historyczno-kulturowe; obejmujące wieloaspektową analizę i interpretację omówienie tekstu poradnika; komentarze do arabskiej edycji i angielskiego tłumaczenia; glosariusz arabskich terminów technicznych (dot. medycyny, farmakologii, magii etc.).

Napisany przez kairskiego lekarza znanego jako Ibn al-Akfani (zm. 1348) poradnik adresowany był do osób, które z konieczności lub z wyboru rezygnowały ze świadczonych przez lekarzy usług. Mając formę uproszczonego, „domowego” kompendium wiadomości na temat zdrowia oraz zwalczania najróżniejszych przypadłości, poradnik odzwierciedla stan wiedzy i sposób myślenia nie tylko jego autora, ale i czytelników. Jednym z kluczowych elementów badań prowadzonych w ramach analizy i interpretacji tekstu poradnika będzie zatem weryfikacja zawartych w nim informacji na temat stanu wiedzy, systemu przekonań i sposobu myślenia o zdrowiu i chorobie charakterystycznego dla wykształconych mieszkańców bliskowschodnich, arabsko-muzułmańskich miast, czyli grupy społecznej, której przedstawiciele byli planowanymi odbiorcami tego tekstu. Zdefiniowanie tych właśnie aspektów kultury medycznej będzie jednocześnie próbą częściowego choćby dotarcia do wiedzy na temat tradycji i praktyki tzw. leczenia domowego, które to kwestie wciąż znajdują się w poza zasięgiem badaczy zajmujących się arabsko-muzułmańską kulturą medyczną i zdrowotną okresu przednowoczesnego. W celu właściwego odczytania informacji, które się w kompendium Ibn al-Akfaniego znajdują, badanie obejmie szeroką kontekstualizację jego treści oraz umiejscowienie tekstu względem innych źródeł pisanych z epoki. Odpowiednie procedury będą przeprowadzane z zastosowaniem metod właściwych m.in. dla krytyki tekstu, antropologii wiedzy, antropologii medycznej, badań literacko-historycznych, historii kulturowej i studiów orientalistycznych w oparciu o, przede wszystkim, różnorakie źródła arabskojęzyczne powstałe głównie między XII a XVI wiekiem i dające wgląd w arabsko-muzułmański dyskurs medyczny.

Badania związane z analizą, interpretacją i kontekstualizacją treści poradnika będą poprzedzone pracami nad odczytywaniem jego arabskiego tekstu na podstawie co najmniej dziesięciu pochodzących z różnych okresów i miejsc zachowanych kopii rękopiśmiennych. W ramach krytyki tekstu treść owych manuskryptów zostanie poddana procesowi kolacjonowania celem m.in. rozpoznania błędów i zniekształceń oraz sporządzenia najbliższej archetypowi wersji tekstu. Ważną częścią badań związanych z edycją arabskiego tekstu i jego angielskim przekładem będzie opracowanie językowych, historycznych, kulturowych i medycznych komentarzy.

Powody podjęcia tematu badawczego są wielorakie. Przede wszystkim ani *Ghunyat al-labīb*, ani żaden inny arabsko-muzułmański poradnik samodzielnego dbania o zdrowie nie został do tej pory poddany właściwie żadnym badaniom ani opracowaniom naukowym. Co więcej, wieloaspektowa kwestia leczenia domowego praktykowanego przez historycznych mieszkańców bliskowschodnich miast oraz związanego z tym arabsko-muzułmańskiego dyskursu została zaniedbana przez współczesną naukę i nie stała się nigdy przedmiotem systematycznych badań. Ów brak zainteresowania domowymi poradnikami medycznymi jako źródłami do historii medycyny i kultury z jednej strony, a z drugiej prawie całkowity brak wzmianek na temat „ludowego,” niespecjalistycznego sektora opieki zdrowotnej w naukowych opracowaniach dotyczących średniowiecznej medycyny arabsko-muzułmańskiej przyczyniły się w sposób zasadniczy do takiego a nie innego wyboru tematu badawczego. Ponieważ arabsko-muzułmańskie poradniki samodzielnego leczenia stanowią prawie nietknięte źródło wiedzy na temat najróżniejszych problemów dotyczących arabsko-muzułmańskiej kultury medycznej, kwestie takie, jak dotarcie do tej wiedzy, wydobycie jej na światło dzienne, wykorzystanie w prowadzonych nad ową kulturą badaniach i zbliżenie się w ten sposób do skądinąd nieosiągalnej historycznej rzeczywistości stały się tu równie ważną motywacją.